

176 745

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

XVIII. évfolyam.

1903. Márczius.

3. szám.

és melléklete: a

KERTÉSZ-GAZDA

III. évfolyam. — 3. szám.

Legolcsóbb hirdetés!

a „MÉHÉSZETI KÖZLÖNY“-ben:

Garmond-soronként: 16 fillér.

Egész oldal (187 cm)

egyszeri hirdetése: . 6 kor. — fill.

Féloldal » » . 3 kor. 20 fill.

Negyed-oldal » » . 1 kor. 60 fill.

Egyesületi tagoknak és féléves hirdetőknél 20%-kal,
egész-éves hirdetőknél 25%-kal olcsóbb.

Kis-hirdetés félhasábos soronként 16 fillér. Egyesületi tagoknak 2 sorig ingyen.

A hirdetési díjak előre beküldendők.

Hirdetéseket elvállal:

a MÉHÉSZETI KÖZLÖNY kiadóhivatala
Kolozsvártt, Magyar-útca 24.

J O B B,

2-10

**MEGFELELŐBB
és MEGBIZHATÓBB
méhkaptárok**

és méhészeti eszközöket

már nem is lehet ajánlani,

mint aminők

a 18 év óta főnnálló

KÜHNE FERENCZ-féle első magy. keresk. méhtelegen

BUDAPEST, I. ker. Attila-útca 99. sz. alatt

— készülnék és kaphatók. —

1903. évi gazdagon illusztrált és sok újdonságot tartalmazó
főárjegyzékét kívánatra ingyen és bérmentve küldi meg.

LÉBER GYULA

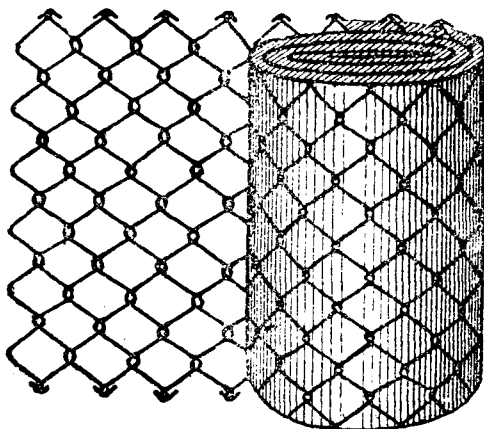
első erdélyi sodrony-szövet-fonal és szitaáru-gyára KOLOZSVÁRTT.

Egyetem-útca 12. Telefon: 439.

3-12

Ajánlja minden, e szakmába
vágó munkáját, úgymint: ker-
tek, sirbelyek, sat. bekerítésé-
hez való gépfonatait; major-
sági udvarok fonattal való be-
vonását; pincze, padlás, felső-
világossági, magtár- és élés-
kamra-ablakok rostélyzatát;
áthányó-rostákat szér, kokszt,
kavics válogatásához; szikra-
fogókat gépekhez, zöldre fes-
tett légy-szövetet; szelelő- és
lőhere-rostákat; Backer-féle
rostákat és egyébféle haszna-
latra vas- réz- és czinszöve-
teket; Kruppa-sodrony- sze-
gélyzeteket különféle minták-
ban; fakeretbe foglalt rostákat
és szitákat; ruganyos ágybe-
tőteket (matracz); sodrony-
lábtörőket. —

Aczel-tűskés sodrony kertek, delelők, sat bevo-
násához. Képes árjegyzékkel kívánatra ingyen és bérmentve szolgálók.

Hazai gyáripár Kolozsvártt, Malom-útcza 28 szám.

A legjobb minőségű

Parkett-ből,

*mely gösszel van ki-
fősve és kissáritva,
nagy készletet tartok
kicsiny és nagy alak-
ban E parkett nedves*

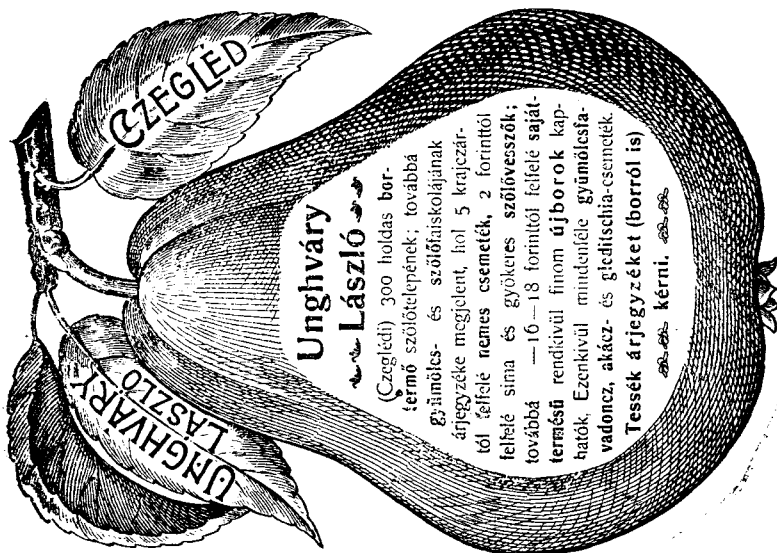
*lakásba, aszfaltba, valamint már kész padlóra rakva,
kitűnő minőségénél fogva fölötte alkalmas. — Ezenkívül
raktáron tartok legjobb minőségű különböző kissáritott
anyagokat, melyekből a legszebb kivitelben készítek
templomi díszmunkákat, oltárokat, szószékeket.*

Továbbá: ajtó-, ablak- és iskolai berendezéseket.

*Építkezésnél minden e szakmába vágó munkát, kapukat, szoba-but-
rokat, boltberendezéseket, portálékat tartós anyagból a legjobb
és legszebb kivitelben. — Vidéki megkeresésre azonnal pontos
és részletes fölvilágosítással szolgálok*

5 - 12

B. BAK LAJOS, műasztalos.

6.---6.

Tűzmentes pénzszekrények.

REMÉNYIK L. és FIAI

VASKERESKEDÉSE

KOLOZSVÁRTT, FŐTÉR.

Legjobb fajta vihar- és istálló-lámpák.

Vasbútorok nassy választékban.

Ajánlom jól berendezett raktáromat mindenemű **méhészeti cikkekben**; u. m. országos méretű **Bodor-féle kaptárok**, legjobb minőségű **műlép**, **javitott mézpörgetők**, **Hannemann-féle rács**, herefogók, **keretfogók**, méhész-pipa, dohányzó- és nem dohányzóknak, méhész-sipkák, kaucsuk-keztyűk és mindennemű lép- és sejt-kések nagy választékban.

Mezőgazdasági és kertészeti cikkekből különösen ajánlom a legjobb minőségű **vasekéket**, kézi kukoricza-morzsolót, amerikai acélvillákat, kaszákat, sarlókat, gereblyéket, amerikai szénafűrészeket. Továbbá kerti fűrészeket, kerti ollókat és szemző késeket.

Végül fölhimov b. figyelmét **konyhaberendezési és háztartási** cikkeimre, melyek közül ajánlok különféle vajverő-gépeket, amerikai fagyalt-gépeket, ruhamángoló és facsaró gépeket, kitűnően zománczolt lemez- és öntött edényeket. Raktártartok még valódi berndorfi alpacca és alpaccázüst evőszerekből és nickel edényekből.

Vidéki megrendeléseket azonnal és pontosan eszközlöm.

Kiváló tisztelettel:

Reményik L. és Fiai.

2-12

Ló- és marhanyíró-ollók.

Nyomatott Gámán J. örökösénél Kolozsvárt, Kossuth Lajos-utca 10 sz.

Méhészeti Közlöny.

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZEGYESÜLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓNAP 1-ÉN.

Az Erdélyrészi Méhészegyesület tagjai a tagsági díj fejében kapják. Tagsági díjak: rendes tagok részéről egy évre 4 kor., köri tagok részéről egy évre 2 kor. — Minden pénzküldemény Bíró Gyula, tanítóképző-intézeti tanár, egyesületi pénztáros úrhoz, Kolozsvár, Pap-útca 52. sz. címzendő.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények és reklamációk a „Méhészeti Közlöny szerkesztőségének Kolozsvár, Magyar-útcza.” címzendők.

Közleményeink utánnyomása a forrás teljes és pontos megnevezése nélkül tilos.

A kéziratokat nem adjuk vissza.

Reklamációkat csak a következő hónap 15.-éig és csak a postahivatal útján fogadunk el.

Felelős szerkesztő: Szentgyörgyi Lajos. Főmunkatárs: Nagy János.

Pályázati hirdetés.

A Pest-Pilis-Solt-Kiskunvármegyére kiterjedő működési körrel Gödöllő székhelylyel újonnan szervezett méhészeti vándortanítói állásra ezennel pályázat hirdettetik.

Ezen alkalmazás a X. fizetési osztály 3. fokozatában rendszerezítve 1600 korona évi fizetéssel, 40 korona irodai átalánnyal, utazások alkalmával a rendes útiilletményekkel és a gödöllői állami méhészeti gazdaságban levő szabadlakás élvezetével van egybekötve.

A pályázni szándékozók fölhívattak, hogy a szabályszerű 1 koronás bélyeggel ellátott és az alább fölsorolt okmányokkal fölszerelt folyamodványaikat folyó évi márczius 1.-jéig a m. kir. földművelésügyi miniszterhez címezve, nyújtják be.

A pályázati kérvényhez a következő okmányokat kell csatolni: 1., születési bizonyítványt; 2., erkölcsi bizonyítványt; 3., valamely m. kir. gazdasági tanintézet elvégzését igazoló végbizonyítványt, vagy annak hiteles másolatát. 4., Aki a gazdasági szaktanulmányok bevégezte után több ideig folytatott gazdasági gyakorlatát és a méhészetben való szakavatottságát igazolni tudja, előnyben részesül.

A pályázó előadási és tanítási képességéről próbaelőadás tar-

tásával, nemkülönben szakbeli készülségéről a kitűzendő időben és módon szóbeli és írásbeli úton számotadni tartozik.

Ezen mehészeti vándortanítói állásra való alkalmaztatás egy évre ideiglenes, s abban az alkalmazott csak azon esetre nyer véglegesítést, ha eredményes működése által arra érdemesnek bizonyúl.

Budapesten, 1903. évi január 27-én.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

Márcziusi emlékeztető.

(Kezdőknek.)

Márczius már a méhek általános kiröpülésének a hónapja, melynek közepén túl még a havasi vidékeken sem tanácsos a méheket továbbra is zárva tartani; a vérhas el nem maradna. Az esetleg zárt helyen telelt méhcsaládok a hónap közepe táján nyári helyükre vihetők. A kasok alját kereken zárjuk el, s gondoskodjunk arról, hogy a kasokat meleg takaró burkolja. A kaptárok mérésében és ablakain *most* legszükségesebb a melegtartó párna, vagy többretű papiros, mert az egyre nagyobb területet öltő fiasítás fejlődésére kívánatos melegség csak így lesz meg a költőfészkekben. Ha nem keilő meleg a kaptár, a méhek összehúzódnak, csak kevesebb fiasítást ápolhatnak, s ezért nem is gyarapodhat a család. A menőke is maradjon még szűk ebben a hónapban. A tolóka záró végénél apró léczecskét nyujtsunk be a kaptár homlokfala vastagságának megfelelő mélyen, miáltal csaknem 10 cm. hosszú, keskeny útca keletkezik, melyen pl. csak 4-5 méh közlekedhetik egyelőre. Lassanként nagyobbítható az útca, melynek alkalmazása által melegebben marad a kaptár levegője, e mellett a rablástól sem félhetünk.

A méhek kiröpülésére alkalmas meleg napokon a kas alját és a kaptár fenékdeszkáját — az ablak föltolt küszöbdeszkája alatt benyujtott kaparóval — többször kitisztítjuk e hónapban. A tisztítás rövid idejére márcziusban zárjuk el a menőkét, nehogy légvonat támadván, a belső levegő lehűljön.

Márcziusban már megkezdik méheink a virágporhordást. Enyhébb égaljú vidéken hamarabb is. De mivel e hónapban fölötte hirtelen változik a levegő hőmérséklete, hamar megfáznak méhi-

kéink és estefelé sok hever elbágyadva, sőt dermedten, himporral megterhelve, a méhes előtt. Szedjük őket pohárba, s miután a meleg szobában fölledtek és langyos mézzel megetettük szegénykéket, bocsássuk be a küszöb nyílásán át valamelyik kaptárba.

A kezdő méhészt türelmetlen, alig várja, hogy kaptárait szétbonthassa, s ezzel akárhányszor nagy kárt okoz méhcsaládaiban. Hirtelen változó időben ne bántsa a kaptárt, inkább a külső jelekből igyekezzék a belső állapotot fölismerni; így önmagát sok hiábavaló időfecsérléstől, fáradságtól, méheket szintén sok ártalmas zaklatástól kiméli meg.

Amely törzs méhei szorgalmasan hordják ki a holtakat, vagy vígan sietnek haza a virágporgömböcskével és tétovázás nélkül gyorsan a kaptárba osonnak: az a család rendben van. Ha a kihúzatott viaszmorzsák közt fejletlen dolgozó-méh-fiasítást találunk: bizonyos, hogy él az anya. De ha több fejletlen korcs herefiasításra akadunk, vagy ha törpeherék járnak a kaptárból és ezeket nem üldözik a méhek: gyanús a törzs. Az ilyen kaptárban vagy hibás, öreg, vagy szűz az anya, vagy pedig ályanya garázdálkodik ott. Egyéb jelekről a februáriusi emlékeztetőben szoltunk.

Ha márcziusban a legtöbb család népe már röpköd, a netán mozdulatlanokat erős meleg beleheléssel, vagy lakásuk megkopogtatásával ösztönözzük a tisztuló kiröpülésre.

10–12 fokos melegben, mikor t. i. a virágport vígan dön-gicsélve hordják a méhek, a gyanús, vagy más kaptárokat is kinyithatjuk már úgy 10 óra tájban; csak hogy lehetőleg gyorsan végezzük ezt, a fiasításos lépeket a bakon (láda) takarjuk le valami ruhafélével. A penészes, vagy hibás lépeket küszöböljük ki; herelépet is csak egyet hagyjunk bent, ha rajzásra is szántuk a törzset, különben herelépnek a költőtérben nincs helye, Üres lépből csak annyit hagyjunk a családnak, amennyit tisztogatni képes. A sokáig üresen álló lépbe moly ver tanyát és azt is meg a fiasítást is pusztítja. A túlságos nagy ürt a méhek kellő melegen tartani nem is bírnák; a fiasítás lassan haladna. Idővel 2 fiasításos lép közé egy-egy üreset beteszünk és lassanként így növeljük a költőtér, míg megtelik.

Ha a dolgozós lépek sejtjeiben púpos, de zártos, tömör fiasítást találunk: ott szűzanya működik, melynek ivadéka csupa

törpehere lesz. Ahol a dolgozós lépeken pupos és lapos fődésű fiasítás elegyesen látható, ott öreg, kimerült az anya. Ép és életre való az anya, ha fiasítása a dolgozós lépeken tömör, nem hézagos és fődése lapos. A gyanús törzs lépein néha anyasejtek találhatóak, melyekbe virágport hordtak a méhek; az ilyen nép árva. Amely család dolgozós sejtjeiben rendes időben sincs fiasítás, ott valószínű az anyátlanság. Ahol egy-egy dolgozós sejtben egynél több, a rendesnél rövidebb petét veszünk észre, s legtöbb a sejtek szélein és nem a sejt fenekén fekszik: ott ályanyás az állapot.

Az árva nép egyesítése szomszédos anyás törzsszel így történik: az anyátlan népet este hígított langyos mézzel megpörmetezzük és lépestől berakjuk a szomszédos anyás család mézürébe, honnan előbb egy fődődeszkáckát eltávolítunk. Reggelre szépen egyesül a két nép, mikor is a lépeket — a méhek viaszosöprése után — a mézüréből eltávolítjuk.

Az ályanyás népet pedig etessük meg mézzel és mikor tele-szívták magukat, a kert távolabb eső részén, déltájban, söpörjük le a méheket deszkára, honnét fölröppenve, a szomszédos törzsekhez vonódnak be. Az ályanyák kimaradnak, vagy — mivel üresen mennek — a szomszédos nép leszúrja őket.

Ahol a költőtérben fölötte sok a fődött méz, abból vegyünk ki és helyette üres kereteket adjunk be, hogy az anyának helye legyen a petezésre.

A méhes előtt még ebben a hónapban is szalmát tartunk. A méhestől nem messze pedig vályut tegyünk, melyet mindennap töltünk meg friss vízzel. A víz fölé — nehogy a méhek belefuldjanak — fektessünk apró szilánkokat. A méhek odaszoktatása végett csöpögtessünk kevés mézet a vályúra. A méhek itatásáról külön közleményünk szól.

Fölösleges talán ismételnem, hogy amely családnak elegendő méze nincs, kandiszszal, vagy fehér-cukorral segítünk rajta.

A kasok lépeinek ebben a hónapban néhol szokásos visszametszése helytelen, mert helyükbe ismét új lépet építenek a méhek, ami sok időbe, sok anyagba és sok fáradságukba kerül, s hozzá még a legtöbbször kerepeléssel egészítik ki építményüket. Csak a penészes és roncsolt lépeket kell kimetszeni.

A méhek beszerzését márcziusban szokás eszközölni. Aki kö-

zelről vásárol, a kiröpülés előtt szállítsa haza a méheket; távolabb helyről azután is végezhető a szállítás. Vásárláskor vigyázzon a kezdő, hogy a törzs erős, népes, építménye világos legyen. Amely hasban — különösen a középén — sok a herelép, abban alighanem öreg az anya. Olyan családot vegyen a kezdő méhészt, melynek elég méze is van, s anyja fiatal, azaz: mely a megelőző nyáron rajzott, vagy második raj.

Gyergyóditró.

Józsa Sándor.

Milyen legyen a kaptár?

Aki a méhészet tekervényes utain járatlan, rendszerint 1 — 2 parasztkással kezd méhészkedni, s ha van ismerősei közt egy okszerű méhészt, annak a tanácsait követve, olyan kaptárokat szerez be, aminőket útbaigazító ismerősénél lát. Általában mondhatjuk, hogy itt az első benyomás határoz. Ha pedig a kezdőnek a közvetetlen megfigyelésre és útbaigazításra alkalma nem nyílik, akkor a szerkesztőségtől kérdezi meg szerényen, melyik a legjobb kaptár, milyenben kezdje meg ő a méhészkedést? S a szerkesztőtől körülbelül azt a választ kapja: Ma már annyiféle a kaptár, hogy se szeri, se száma. Minden kaptárfőtaláló a sajátját tartja legjobbnak. Mi az általánosan elterjedt, minden vidéken kipróbált, s *jónak bizonyult* egyesületi állókaptárt ajánljuk. A kezdő a legtöbb esetben az egyesületi kaptárral fog tehát az okszerű méhészkedéshez. S ha később saját tapasztalatai nyomán valamennyire önállóságra vergődik, s ezen a kaptáron hibákat fődöz föl, talán változtat, s a saját észjárása szerint és a lehetőség határain belül javít is rajta; de az ilyen eset a legritkábbak közé tartozik; — hanem általában elmondhatjuk, hogy a legtöbb esetben úgy marad s kaptár, aminőnek eredetileg készült, s a méhészek legtöbbszörnél meggyőződéssé válik: jó esztendő jó kaptár, — rossz esztendő rossz kaptár; vagyis minden hibát a rossz esztendő terhére írunk, de nem engedjük, hogy az időjárás mostohasága miatt valaki a kaptárt hibáztassa.

Ha mézelés tekintetében elsőrendű vidéken alapít méhészetet a kezdő, ott nem is lesz oka bármely rendszerű kaptárra is panaszkodni. Ilyen vidéken, hol a többször ismétlődő pörgetés eredménye is nagyszerű, s a méhcsaládok is bő mézkészlettel jutnak telelőbe, kinek is jutna eszébe, hogy a különböző rendszerű kaptárokkal kísérletet, összehasonlítást tegyen?

De bezegg, ha a méhészetre nézve szűkölködő vidéken óhajt jövedelmező méhészetet alapítani a kezdő, ő is, meg a tapasztalt

méhész is belefárad a küzdelembe, s a további méhészkedéssel fölhagy. A befektetett tőke ilyen esetben csaknem egészen elveszett.

A nyári szárazság következtében 1885-től 1898 ig három ízben ért engem olyan pusztulás, hogy 49-ről 9-re, 61-ről 16-ra és 66-ról 19-re apadt méhcsaládaimnak a száma.

Vizsgáljuk meg, mi okozta ezt a rettentő pusztulást? Az akáczirágzás után kiürítettük a méztért 1., mert ez volt az egyetlen főhordás; 2., mert ebben az akáczmézből találtuk meg befektetett tőkénk kamatát és fáradozásunk gyümölcsét; 3., mert úgy vélekedtünk, hogy a mézür tartalma minket illet. A költőtérbe gyűlt mézhez, a méhcsalád jogos tulajdonához hozzá sem nyúltunk; kapzsisággal senki nem vádolhat bennünket. De vajjon tájékozódunk-e aziránt, hogy az érintetlenül hagyott költőtérben mennyi méze maradt egy-egy családnak; meggyőződünk e arról, hogy a méztér kiürítésével éppen a legnagyobb mértékben fiasító családok jutottak a legsiralmasabb állapotba? Továbbá ki mondhatná meg június elején, hogy milyen lesz a nyár és az ősz? Az így kifosztott méhcsaládok jövője merőben ettől függ. Ha aggódom és az elvett mézet méheimnek visszaadom: költekezésem, fáradozásom hiába volt; haszon nélkül múlt el az év. Ha pedig a bekövetkező nyári esőzésekben bizakodom, talán három évben megjönnek azok, s méhészetem gyarapszik; de ha a negyedik évben elmaradnak, akkor megy tönkre a méhészetem. Ekként az egész méhészkedés kockajátékká válik.

Nem azt a mézet keveslem én, amit a kaptár mézkamrájából az akáczirágzás után kivesszünk, hanem az a méz kevés a családnak évi élelmére, ami ugyanakkor a költőtérben megmarad. Mert ha csakugyan beköszönt a nyári szárazság: akarva-nemakarva etetni kényszerülünk. Ha július-augusztusban etetünk, minden valamirevaló anya nagyobb mértékben kezd petézni, sőt némely család formaszerűleg rajzásra készül. A föletetett mézet nem télire raktározzák el tehát, hanem a népesség fokozására használják a méhek. Ha pedig szeptemberre halasztjuk az etetést, s hozzá még az idő is hűvösebbre válik: a föletetett méznek 70–80%-a föletlenül marad télire a fészekben, s ennek a visszás állapotnak hűsleges kísérője a vérhas, pusztulás, halál.

Milyen elégedettek lehetnek azok a méhésztársak, kik ezt a szánandó állapotot csupán leírásból ismerik; mert hiszem, hogy vannak közöttünk számosan, kik ezt maguk is keserűen tapasztalták. Az én veszteségem még csekélység ahhoz képest, mikor egy ilyen száraz nyarat követő őszön föletet a gazda 11 mm. vásárolt mézet, s tavaszig lehal 200 méhcsaládja. Sok mindenről tudunk mi írni és beszélni, csak az ilyen veszteségekről hallgatunk mélyen; pedig mások okulására nem ártana ezeket is esetről-esetre közölni.

Csuda-e aztán, ha engem méheim pusztulásának említett háromszoros ismétlődése kihozott az egykedvűségből? Csuda-e, ha ezek után azt kérdi az ember önmagától: ugyan miért is méhészkedem én? Amit három év alatt fölépítettem, az a negyedikben mind ha'omra dül. Ilyen esetek hatása alatt érlelődik meg bennünk lassacskán egy új rendszer megalapításának az eszméje — tisztán kényszerűségi okokból; így ölt az a kísérletezések idejében formátlan, ügyetlen alakot, de végre is kidomborodik természetes egyszerűségében.

Egy megalkotandó jó kaptárt és jó rendszert illetőleg a Magyar Méh 1894. évi folyamának 131. lapján ilyen követelésekkel állottam elő:

1. Erős családok rajzási hajlam nélkül; 2. sok méz kevés munka árán; 3. a természetes rajzásnak teljes beszüntetése kényszereszközök nélkül; 4. a Hannemann-féle rács, s a választó- és mindenféle rekesztő-deszka nélkülözhetése; 5. a jól petéző anyák legnagyobb mértékben való kihasználása a főhordás idején; 6. olyan intézkedés, mely által a legerősebb és legnépesebb anyátlan családok is csupán a meganyásodásra, tehát egyetlen új anya nevelésére törekedjenek, hogy a szám fölött való anyabölcsők keresése és lebontása fölöslegessé váljék; 7. alkalmazhassuk egyenlő előnyvel mindenféle keretes kaptátban. Azután így folytattam:

»Ez tehát ma még nem egyéb, mint 7 kérdésnek a lánczolata, melyre én sem felelhetek, de lehet, hogy pár év múlva, ha Isten éltet, felelni fogok. Addig pedig legyen ez egy kis fejtörő azoknak a t. méhésztársaknak számára, kik érdeklődéssel figyelnek meg minden momentumot a méhek háztartásában, kik szüntelenül fürkészik a »miként«-et és »miért«-et; mérlegelnek minden okot és körülményt; mert egyáltalán nem tartom lehetetlennek kitalálni, de nem is tartom szükségesnek, hogy azt éppen én találjam ki. »Nem azé a madár, aki elszalasztja, hanem azé, aki megfogja.«

Nem vádolok senkit, de az események kérlelhetetlenül beigazolták, hogy a méhészek nagyszámú seregében nem találkozott senki, aki érdemesnek tartotta volna, hogy a részemről elszalasztott hét madár után fusson. Senki sem akadt, aki a küzdelmet és költséget megosztva, jobbját nyujtotta volna, vagy aki a csüggedés óráiban segített, bátorított volna. Ekként magamra hagyottan, a hét madár összefogdosására éppen hét év kellett. De hála a jó Istennek, lépre került mind a hét.

Bocsánat ezért a kitérésért! Azért tartottam ezek elmondását szükségesnek, mert a jelen sorok t. olvasói között sokan lehetnek, akik a Magyar Méhben az idézett hét kérdést nem olvasták, pedig az »Új kaptár, új rendszer«-nek ez volt az a kiinduló pontja.

Ha tehát méhészetünk fölvirágzása érdekében új kaptár elő-

állítását láttam szükségesnek, s az éveken át több irányban folytatott kísérletezések rávezettek a helyes útra, az a fő, hogy arról most már le ne térjek, hanem meggyőződésemet nyíltan, világosan mondjam ki. Fáradozásomban tisztán a magyar méhészet ügye, mindnyájunk közös érdeke vezetett.

Múltkori cikkemben körülményesen kifejtettem álláspontomat a kaptár alakjára, nagyságára és beosztására nézve. Azóta sok levelet kaptam az érdeklődő i. t. méhésztársaktól, akik üdvözlnek az új korszak küszöbén, akik számos, előttük homályos kérdés megvilágítását kérik. Mivel pedig a megélhetés ügyis tömérdek napimunka teljesítését követeli tőlem, képtelen volnék minden kérdésre felelni; s mivel azt hiszem, hogy ezek a feleletek közérdekek lesznek, a legnagyobb készséggel itt teljesítem kívánságukat.

Eddig a következő kérdések érkeztek hozzám e tárgyban:

1. Miért kell kitömní az új kaptár tetejét, fenekét, ajtaját, sőt az ablakát is rossz hővezető anyaggal? Talán azért, hogy ez az óriási, tehát egyébként is drága kaptár még drágább legyen?
2. Mennyi hézagot hagyjunk az egyes keretsorok között?
3. Milyen a kettősüvegű bélelt ablak szerkezete és beosztása?
4. Milyen a kijáró szerkezete, s milyen a nagysága?
5. Miképpen eszközöljük a betelepítést?

A fölvetett kérdésekre teljes készséggel felelek

1. Hogy a tető és ajtó burkolási hiányait az üresen álló mézkamrának, s az ajtó és ablak közének a kitömésével télen át pótolhatjuk: ezt készséggel elismerem; de nem hagyhatom szó nélkül, hogy ezt a tömési anyagot, takarópárnákat külön költségen kell beszerezniünk, s az év nagyobb részén használaton kívül helyezve, raktáron tartanunk. A tető burkolását az új rendszerben tavasszal, mikor a télifésket áprilisban már egy egy szakasszal följebb helyezzük, nem is nélkülözhetjük. Éppen így nem nélkülözhetjük a fenék kitömését, ha akár sárból, akár téglából építjük az állványt, különösen nem, mikor czölöpökre állítjuk a kaptárt. Nékülözhető-e a tető és ajtó bélelése más rendszerű kaptárban, ha már kora tavasszal kénytelenek vagyunk szükségből etetni, vagy ha más rendszer követésével áprilisban spekulatíve etetünk?

12—15 évvel ezelőtt egy db. egyesületi kaptárért 5 forintot adtunk, ma pedig sokalljuk érette a 7 koronát. Az akkori 5 forintos kaptárnak bélelt volt a teteje, a fenéke, s az ajtaja is, a mai 7 koronás kaptár pedig ezeknek a híjával készül. És ez nem is lehet másként, mert ha a mi jelszavunk az olcsóság, a mesterember jelszava a megélhetés. A két irányelv össze találkozásának eredményeként a készítmény lesz egyben-másban hiányos. Mint mindennek, úgy a kaptárkészítés olcsóságának is legyen határa. Szószólója is vagyok az erre irányuló törekvésnek, de csak odáig,

hogy a pontosság, czélszerűség és tartósság követelményeit szemünk elől soha ne téveszszük. Melegtartósság tekintetében legyen a kaptár olyan, mint a jó juhászbunda: télen meleg, nyáron hűvös, hogy télire minden egyéb tömést, vagy drága takarópárnát elmelőzhessünk, s a nyári hőségben a mézzel telt lépek leszakadása miatt ne legyen aggodalmunk, vagy kárunk.

2. A keretsorok között levő hézag az egyesületi állókaptárban 5 mm., az én kaptáromban pedig csak 1—2 mm., éppen csak annyi, hogy a keretek egymást ne érintsék. Ha csupán a kezelés szempontját tekinteném, akkor én is az 5 mm. hézagra szavaznék; de mihelyt a tenyésztés érdekeinek a megóvásáról van szó, már akkor úgy óhajtánám, hogy a lépek a tetőtől a fenékig megszakítás nélkül nyuljanak le a kaptárban. Mivel pedig ez az én keretes rendszeremben lehetetlen, oda irányuljon minden igyekezetünk, hogy a lépek folytonosságának a keretléczek miatt történt megszakítása a lehető legkisebb legyen. Igaz, hogy így több vigyázat szükséges és a kezelés valamivel késedelmesebb lesz, de ne feledjük, hogy a tenyésztés követelményei sokkal fontosabbak, mert a tenyésztés folytonos, míg a kezelés csak időleges; a tenyésztés a cél, míg a kezelés csak eszköz a cél elérésére.

3. Az ablak összeállításában is el kellett térnem az eddigi szokástól; mert amit hibásnak, czélszerűtlennek tartok, annak helyébe hacsak lehet, jobbat, czélszerűbbet keresek. Az eddig használt ablak első és kisebb hibája, hogy belső oldala nem síklap, s így — ha az ablak pontosan ütközik is az utolsó kerethez — üveglapjáig annyival bővebb útcza képződik, amennyivel vastagabb vállazást hagyunk az ablakkereten. Ezt a bővebb hézagot a méhcsalád nem tűri meg, hanem vagy kihizlalja az utolsó lépet, vagy ráépít az üvegre. Ha tehát azt akarjuk elérni, hogy az ablak belső lapja az ablakkerettel egy síkot képezzen, akkor az ablakkeret behornyolása, vagy bevállazása helyett szegélyezzük be a belső oldalát 15 mm. szélességű és 5 mm.-nyire előreálló, legvékonyabb czinezett bádogszalaggal, úgy, hogy a belső üveget ehhez a bádogszalaghoz ütköztethessük. Azt mondtam: *belső üveget!* Igen, mert én kettős üveggel látom el az ablakot. A keretbe illesztett belső üveget 10 mm. széles és 5 mm. vastag léccel beszorítom, beszögezem. A kívül bekittelt külső üveg a beszögezett lécekhez ütközik, s így a két üveglap között 10 mm. hézag képződik.

Az eddig használt ablak másik és nagyobb hibája az, hogy a kaptárban képződő vízpára lacsapódik rajta nem egyszer olyan mennyiségben, hogy a víz a kaptár fenekét is elönti. A vízpárától az ablak kerete télen úgy megdagad, hogy a tavaszi első átvizsgáláskor csaknem erőszakka. kell az ablakokat a kaptárokból kiszakgatni. A nagymennyiségű vízpárától penészesednek meg az

utolsó lépek, a keretléczek, s a kaptár falai; ettől görbülnek el az egy db deszkából készült olcsó ajtók. S minél inkább megnyúlt a télifeszek az ablak felé, annál több a penész és a lucskok a kaptár hátsó, a telelő csomótól távolabb eső, tehát hidegebb részében.

Tudjuk, hogy a fa kevesebb vizet nyel el, mint a szalma. Sok ügybuzgó méhésztárs hangoztatta már több ízben, hogy a fából készült kaptároknak ezen a főhibáján nem tudunk segíteni. A szalma kitűnő anyag lenne e célra, de nem elég tartós és pontos elkészítése nagyon körülményes. Ha tehát a kaptárkészítésben a tartósabb és méretek tekintetében mm.-nyi pontosságig földolgozható deszkát nem mellőzhetjük, legalább a kaptár mozgó részeit, t. i. ablakát és ajtaját készítsük szalmabéléssel, hogy ezen az úton tegyük lehetővé a kaptár belsejében télen át képződő nagyobb mennyiségű vízpárának az eltávolodását. A fontosabb szerep ebben az ablaknak jutott, mert ez érintkezik közvetlenül a kaptár belsejének légkörével. Az eddigi rendszer hívei azt mondják: nyáron jó az eddigi használatos ablak; télen pedig szalmapárnát alkalmazunk. De ez esetben télen az ablakot, nyáron meg a szalmapárnát kell raktáron tartanunk, s ezek kicserélése ősszel és tavasszal bizonyos munkát követel tőlünk, s azok beragasztása a méheknek is új dolgot ad. Talán mégis célszerűbb lenne e két külön tárgy előnyös tulajdonságait egy tárgyban egyesíteni?

Igy készült el nálam a kettősüvegű és szalmával bélelt ablak a következő módon:

Míg ez eddigi ablaknak két oszlopa van, az új szerkezetű ablakon még két közbelső, tehát összesen négy oszlopot alkalmazok. Az ablak szélességét a négy oszlop három egyenlő részre osztja, melyek közül a fönnebb leírt módon csupán a középső harmadrészt üvegezem be, míg a két szélsőt szalmavarrattal látom el. Mivel pedig az ablak négy oszlopa, s alsó és felső fája mind egyenlően 25 mm. vastag minden irányban, a szalmavarrat vastagsága is 25 mm. lesz. Ez a szalmavarrat elnyeli a kaptár belsejében képződő vízpárát. Ugyanerre a célra szolgál az ajtó 4 cm. vastagságú szalmabélése is. Ha az ablak 4 oszlopát az alsó és felső fába becsapoljuk, s ha az ajtó külső felét zsaluszerűleg bedeszakázzuk, akkor a kaptár e mozgó részeit úgy célszerűség, mint tartósság tekintetében kifogástalanoknak mondhatjuk.

4. A kijáró egész nyílása 4 cm. magas és 25 cm. széles; mélységét a homlokfal vastagsága határozza meg, ami az én kaptáromon 7 cm. Ebbe a nyílásba egy 2 cm. vastag, 24.8 cm. hosszú, s felső lapján 7, az alsón 5 cm. széles deszkácskát készítettünk, melynek egyik éle harántmetszésű, azaz ékszerűleg gyalult, s így lesz az 5 cm. széles alsó lapja a 7 cm. széles felső lapnál 2 cm.-rel keskenyebb. A deszka 5 cm. széles lapjának a két vé-

gére 5 cm. hosszú, 2.5 cm. széles és 2 cm magas talpléczeket szögezzük; e két talplécz között tehát 20 cm. hézag marad. A betelepítéskor ezt a szabályozót nyári állásában illesztjük be a kaptár kijáró nyílásába, vagyis talpaival lefelé és harántmetszésű. előreálló szélével befelé. Ekként a kijárat nyáron át a fenékkal egy síkot képez, s a méhcsalád a mi gyámoltásunk nélkül is tisztántarthatja a feneket. A szabályozót úgy illeszttem be, hogy széle kívülről a zsaludeszkával egy vonalba essék. A 2 cm. magas és 20 cm. széles kijáró a főhordás alatt nagyon jó szolgálatot tesz; sőt volt egypár esetem, mikor ezt a szabályozót is kihúztam a nyílásból, s egy-egy óriási méhcsalád a 4 cm. magas és 25 cm. széles nyíláson nagy tömegekben hömpölygött ki és be. Itt aztán nyoma sem látszott annak a kétségbeeséssel határos szellőztetésnek, mit a szűknyílású kaptárokon az akáczirágzaskor észreveszünk. S a méz besűrűsödése mégis gyorsabban történt, mint valaha tapasztaltam. A főhordás előtt és annak elmúltával azonban semmi szükség erre az óriási, sőt a 2 cm. magas és 20 cm. széles kijáróra sem, minek a kisebbitésére szolgál tehát a kijáró-szűkítő. Ez egy 35 cm. hosszú, 5.5 cm. széles és 1 cm. vastag deszkalap, alsó szélén 18 cm. hosszú és 1 cm. magas bevágással. Ezt a szűkítőt egyik végén a kaptár zsaludeszkájára szögezem, a másik végén pedig a küszöbbe vert fejetlen szög mögé szorítom. A főhordás idején függőleges állásba fölhajtom; egyébként az egész éven át, tehát télen-nyáron leeresztve tartom, legfőlebb a nyári hőség miatt nyitjuk föl egy-egy melegebb napon.

A kijáró szabályozót ősszel és tavasszal, mikor téli, vagy nyári állásába való fordításának az ideje eljött, a kaptár nyílásából ki kell húznunk, miértis a szűkítő fölszögezésekor ügyelnünk kell, hogy ez fölhajtott (függőleges) állásában helyet engedjen a szabályozó kihúzására és betolására.

A kijáró-szabályozó téli állása a nyárinak teljesen a megfordítottja. A befelé nyújtott harántmetszésű széle kifelé, talpas fele pedig fölfelé fordul. Ezáltal a nyílás 2 cm.-rel magasabbra emelkedik, s a deszkalapnak most kifelé nyúló harántmetszésű széle a szűkítő nyílásáig lejtős lejárót képez. Amint tehát a kijáró szabályozóját téli állásába fordítottam, s a szűkítőt rendes helyére lecsuktam, télire minden munkát elvégeztem. Nincs szükség semmi tömésre, semmiféle napsugár-ellenzőre; a kijáró szerkezete nélkülözhetővé teszi ezeket. Minthogy a szűkítő 1 cm. magas nyílása a kaptárfenékkal és a küszöbvel (röpülődeszka) egy (vízszintes) vonalban van; minthogy továbbá a szabályozó nyílása télen át 2 cm.-rel magasabban áll, mint nyáron állott; s minthogy végre e két különböző magasságú nyílást a szabályozó harántmetszésű széle köti össze egymással: ezekből tudjuk, hogy a téli nyílás a

szűkítőn belül fölfelé emelkedik, melyen a téli napsugár be nem hatolhat, s mely a téli hideg közvetlen betódulását is megakasztja.

5. A betelepítésnek többféle módját ismerjük. Erről újat mondani alig lehet. Mivel azonban az én kaptárom a hazánkban használatos kaptároknak a kétszerese, a betelepítés módját illetőleg hozzám intézett kérdésekre is válaszolnom kell, annál is inkább, mert a benépesítés »miként«-je is nagyban elősegítheti, vagy hátráltathatja a méhcsalád fejlődését, munkakedvét és jóléteztetését.

Amilyen céltalan lenne 2—3 raj egyesüléséből keletkezett óriási méhcsaládot beerőszakolni az egyesületi kaptárba, éppen oly kevésbé vezetne célhoz, ha az én óriási kaptáromba egy közönséges rajt ütnénk. Fiasításos keretek koronként való beadásával ezt is kifejleszthetnők ugyan benne egy nyár folyamán, de abból az évi haszomból keveset látnánk. E tekintetben a következő rendszert követem:

Az átlakolás ideje április utolsó harmada, ha az idő alkalmasnak mutatkozik arra. Átlakolásra olyan törzset választok ki, mely 18 - 20 Mayer féle kerettel ment telelőbe. A kaptár alsó keretsorába helyezek 10 db. tartaléklépes új keretet (nem Mayer-félét); az átlakolandó törzs Mayer kereteit pedig a beakasztott alsó sor új keretre közvetlenül reáarakom, de nem állva, hanem egyik oldalára állítva füles végeivel a homlokdeszka felé, tehát lapozó alakban. Így befér a középső sorra 9 Mayer-keret. Ezekre berakom a másik 9 keretet, szintén lapozó alakban, de füles végeikkel az ablak felé. Ekkor a felső két szélső keretre hosszában benyujtok egy-egy 35 cm. hosszú és 1 cm vastag léczecskét, s ezekre fektetem a fődödeszkát. Az egyesületi keretkből hasonlóképpen, de kétannyit, vagyis 36 dbot kell berakni. Azt talán mondanom is fölösleges, hogy a nyílt fiasítással és himporral telt kereteket a középső, a fődött fiasítással telteket és mézeseket pedig a felső sorba kell raknunk. Az így belakolt méhcsalád már abban az évben tisztességes hasznot ad, ha csak egyszeri főhordás lenne is vidékünkön, s ha az alsó keretsor ellátására elég tartalékléppel rendelkezünk. Az akáczirágzás 7—8. napján elvehetjük a felső 9 Mayer-keretet; azokban már nem lesz fiasítás. Ekkor a bent hagyott keretek I—I szakasszal följebb kerülnek, s az alsó sorba ismét tartaléklépeket helyezek. Az így eszközölt első mézelvétel után 8 napra biztosan kiszedhetem a kaptárból a még bentlevő 9 Mayer-keretet, s ezzel a méhcsaláddal erre az évre végeztünk. El ne mulasztjuk azonban a méhcsalád évi élelmére hagyott mézennyiség alapos megvizsgálását! Sőt tanácslom, hogy ezt a 20 új keretet a méhekkel együtt mérjük meg E célból a bakot

előre is tegyük a mázsára és ennek súlyát kiegyenlítve, rakjuk ki a méhcsaládot a bakra, s ha júniusban 28-35 kgr.-ot nyom, akkor a jövő májusig nyugodtak lehetünk.

Amint ezekből látható, az ilyen mézelő óriási méhcsaláddal sohasem építették; ezt eddig még a régi méretű kaptárokban eszközöltem. Ha majd ezeket mind kiküszöbölhetem, reménylhetőleg 2 év alatt, akkor ezek helyébe tenyésztörzsek számára 10 (új) keretes, egy keretsoros kaptárokat készítek és ezekben nevelem a fiatal anyákat, ezekben építtetek fiatal anyás népekkel, s ezekből látom el az óriási méhcsaládokat fiatal anyákkal.

Újpest.

Boezionádi Szabó Imre.

A méhek tavaszi itatása.

Szomorú szívvel tapasztalom, t. méhésztársaim, hogy apró kedvenczeink tavasszal sok helyen még mindig nem részesülnek az őket jogosan megillető gondozásban, ápolásban, hanem a legtöbb esetben magukra hagyottan, a véletlen fátumra vannak bízva. De mondjuk meg őszintén, megérdemlik-e a kis munkások, kik egész nyáron át lázas sietséggel iparkodtak kiüríteni és egybegyűjteni az ő, illetőleg a gazdájuk, ápolójuk számára a virágkelyhek balzsamos illatú, édes nedűjét, hogy cserben hagyjuk, olyannyira mostoha bánásmódban részesítjük őket akkor, amikor védelmünkre, felügyeletünkre leginkább rászorúlnak? Azt hiszem: nem! Azért, hogy gazdájuk csekély fáradozását oly bőven jutalmazák, nem érdemlik meg, hogy a rájuk nézve legkritikusabb időben mitse törődjünk szegénykéikkel. Pedig — sajnos! — így szokott ez lenni nem egy méhésznél. Sokan vannak, akik, ha látják, hogy méheik a tisztulási ki-kiröpülés alkalmával vig zümmögés közben szálldo-gálnak lakásaik körül, örömeiknek adva kifejezést, hogy a bágyadt napsugár langyos melegében sütkérezhetnek, megtűrődhetnek, s a rájuk nézve oly terhes excrementumoktól, a bélsártól megszabadulhatnak: többet mitsem törődnek velük. Ez a lelkiismeretlen eljárás meg is követeli áldozatait Nem mulaszthatom el azért az alkalom fölhasználását, hogy fölhívjam a méhészgazdákat arra, hogy kövessenek el tavasszal mindent, s óvják-védjék törzseiket minden olyan körülménytől és befolyástól, melyek létükre veszedelmesek, vagy könnyen végzetesekké válhatnak.

A méhcsaládok tavaszi itatására iparkodom ez alkalommal méhésztársaim figyelmét irányítani, mert úgy találtam, hogy azzal a legtöbb méhészgazda édes-keveset törődik, figyelemre sem méltatja. Pedig, hogy mennyire fontos ez és mily nagy befolyással van a méhcsaládok erősödésére, gyarapodására, az alábbiakban mutatom ki.

Tudvalevő ugyanis, hogy méheinknek megélhetésükhöz a mézen és virágporon kívül még vízre is szükségük van. A vizszükséglet az egyes családoknál különböző, a népességtől, a család erősségétől, s a fiasítás kiterjedésétől függ. De attól is függ, hogy milyen mézzel jutott telelőbe a törzs; mert némely mézfajok méheinkre nézve olyan veszedelmes tulajdonságúak, hogy hamar megczukrosodnak, miközben kőkeménységűekké válnak a sejtekben, s minthogy ilyen állapotban vízrészecskéket nem tartalmaznak, a méhek föloldani nem bírván, leőrlik, a sejtekből kiszórják és az apró szemcséket a kaptár fenékdeszkájára hullatják. Nagyon veszedelmes, ha a méz czukrosodása már korán: januárius—februáriusban áll be, mert méheink ekkor — mivel az idő még nem alkalmas arra, hogy vízfordás végett a kaptárt elhagyhatnák — a legrettegetesebb veszedelemnek: az éhhalálnak néznek elébe. Kínos helyzetükben egyedül gondozójuktól várhatnak segítséget, s ha ez késsik, a gráciát nem ismerő kérlelhetetlen halál martalékaúi esnek.

A víz irányában szenvedő családok nagy nyugtalanságukkal árúlják el a bajt; kétségbeesésükben életük kockáztatásával még a nagy hidegben is ki kitornek kaptáraikból a méhek, persze nem is sejtve, hogy szeretett testvéreikhez többé vissza nem térnek. Jobb is ez szegénykékre nézve, mert ha kényelemszerető gazdájuk nem nyújt szenvedő munkásainak idejében vizet, az otthonmaradtak is előbb utóbb életükkel adóznak: miért szenvedjenek tehát tovább, hosszasan?

Hidegebb tavaszi napokon sokszor szászámra lehet a kötelesség áldozatait a földön, a kaptárokon és a falon megdermedten, élettelenül összeszedni, habár a méhestől alig pár lépésnyire ott az itatóvályú. Igaz, hogy az itatók alkalmazásával csökkenthetjük a bajt, veszedelmet, de teljesen megszüntetni mégsem tudjuk. Mert — miként a tapasztalatok igazolják — némely családnak naponta csaknem hihetetlenül sok vízre van szüksége. Ha már most elgon-

doljuk, hogy méhecskéinknek hányszor kell kiröpülniük, míg azt az aránylag nagymennyiségű vizet begyűjthetik: nem szabad csudálkoznunk, ha a gonosz időjárás annyi áldozatot követel.

E veszteségek kikerülése végett tanácsos, hogy tavasszal itatókészülékekben vizet adjunk méheinknek. Több méhésztől hallottam már, hogy ők biz' ezt nem tennék, mert sok munkába és időbe kerül. Beszéljen és tegyen ki ki amit akar; de hogy az, aki így nyilatkozik, nem igazi, nem lelkes méhész: az tény. Mi mindent nem tesz meg a gondos és lelkiismeretes méhészgazda, hogy méhcsaládjait megmentsse, jóerőben tartsa!?

Higyjék el nekem t. méhésztársaim, hogy az a kis idő, mit erre a munkára fordítottunk, nem vesz kárba; mert ha csak egy méhet mentünk is meg, ez is valami, ha tekintetbe vesszük, hogy tavasszal minden méhnek az értéke kétszeres.

Fölötte veszedelmes méheinkre nézve a hosszabb útra való kelés tavasszal, egyrészt azért, mert a fölkorbácsolt hullámok magukkal ragadják a partra ült vízszűrőcsölőket, melyek a vízben biztos halálukat lelik; másrészt pedig azért, mert kedvenczeinkre olyankor sok ellenség leselkedik, s e gonoszok figyelmét misem kerüli ki, csakhogy hatalmukba kerítsék szegény méhikéinket. Legveszedelmesebb ilyen méhellenségek a czinkék és harkályok, különösen akkor, ha hólepel borítja a tájat, s ezért kevés élelmet találnak.

Különösen azokat a méhtörzseket szükséges itatni, melyeknek kaptáraiban megczukrosodott mézmozsalék hullott a fenékdeszkára.

1900 telén néhány méhcsaládom mézkészlete szintén megczukrosodott, úgy, hogy kénytelen voltam itatással és vízzel hígított méz föletetésével a bajon segíteni.

Itatókészülék többféle van; de ezek rendesen oly méregdrágák, hogy a szegényebb méhész nem szerezheti be azokat. Szükségesnek tartom ezért megemlíteni, hogy a közönséges befőttes, vagy lekváros-üveg is jól megteszi a szolgálatot, ha száját vászondarabbal lekötjük. A fölborított üvegből annyi víz szivárog a vásznon át, hogy a méhek mind szépen fölszűröcsölnek.

Az itatás e módját mindaddig folytassuk, míg az időjárás állandóan enyhére nem fordul, s a méhek kívülről is veszedelem nélkül hordhatnak vizet.

Az itatóvályúk fölállítása különösen ott ajánlatos, ahol nincs

a közelben patak, vagy más víz, s azért a méhek távolabbra kénytelenek vízért menni.

Hogy mily szép eredményeket érhetünk el az itatással, arra nézve több példát tudok, magam is tettem kísérleteket. Népeiségre és minden egyéb tekintetben egyenlő két család közül, melyek mindenkének fiatal anyja volt, az egyiket itattam, a másikat nem. Az itatott család csakhamar túlszárnyalta a másikat; néhány hét alatt csaknem még egyszer annyi bogár hemzsegett benne.

Pilisborosjenő.

Hartviger Ágoston,
a pilisvidéki méh. e. titkára.

Mézelő növények.

Azt hiszem, főlöleges külön hangsúlyoznom, mennyire fontos a jó méhlegelő arra nézve, hogy méheinknek jó hordást, s így magunknak a méhészetből állandó jövedelmet biztosítsunk. Ennek a bizonyítását nem is óhajtom; elég, ha saját méhészetem múlt évi eredményére hivatkozva, fölemlitem, hogy a kaptáronként való átlagos mézhozam az országszerte általánosan silánynak panasztolt 1902. évben is a 32—35 kgr.-ot megütötte. Rajzott parasztkasaim is 12—15 kgr. mézkészlettel jutottak telelőbe, rajaim pedig átlagosan 6—8 kgr. mézfölösleggel kedveskedtek. Ezt az eredményt nem tulajdonítanám a jobb méhlegelőnek, ha környékbeli szomszédos méhésztársaim silány méhészeti évét nem lett volna alkalmam szomorúan szemlélni. A mézelésben elért eredményt részben a fáradhatatlan és gondos kezelésnek is vélem tulajdonítani, de a méhlegelőnek mégis elsőrendű szerepe volt ebben.

Mikor évekkel ezelőtt méhészkedni kezdtem, azonnal tisztában voltam azzal, hogy vidékünkön, hol akác, hárs, gesztenye csak kis számban fordul elő, a méhtenyésztést csak mesterségesen előállított és fejlesztett méhlegelővel lehet jövedelmezővé tenni. E végből részint a már meglévő, részint újonnan beszerzett mézelő növények és fák magvait és gyökereit kertemben és a hozzá közelebb eső területeken meghonosítottam és amelyek a méhjárásra jóknak bizonyultak, szaporítottam, sokasítottam. Ennek az igyekezetnek az eredménye, hogy méheim számára — különösen a horai és késői időszakban — gazdag flórát tudok előállítani, mely a méhek fokozódó szorgalmával a hasznot tetemesen növeli. *Ismétlem, súlyt helyezek a koratavaszi és őszi méhlegelő kontinuitására, mert a nagy természetben éppen ezek azok az időszakok mikor a méh a szabad természet ölen kevés gyűjteni valót talál, s ezért egyförl gyakran rablásra kel, másrészt pedig tavaszkor, a szaporodási*

időszakban nem tud a család kellőleg megerősödni s így a rajzással megkésik, a május végén—junius elején bekövetkezni szokott főhordás kínálkozó alkalmát pedig csekély számával a gárda nem képes kihasználni

Azok a t. méhésztársak, kik a méhjárást koratavasztól késő őszig figyelemmel kísérik, meggyőződhetnek arról, hogy a gyűjtést koratavasszal himporszedéssel kezdi és késő őszszel azzal is végzi a méh. Ennek a jelenségnek a magyarázata egyfelől az, hogy az említett időkből mézet még, vagy már nem talál a méh; másfelől pedig az, hogy fiasításuk fölnevelése végett tavaszkor nagy szükségük van a méheknek virágporra, s ős-kor is azért gyűjtik és raktározzák be azt, hogy a jövő tavasz közeledtével meginduló fiasítás számára készletben legyen.

Himporszükségletüket tavasszal legelőbb a *mogyorófa himbarkáin* találják föl a méhek és pedig február közepétől márczius közepéig. Azután a *lökörmű szattyú* — *Tussilago farfara*, s ezt követőleg a *pongolya pityang*, vagy *gyermeklánczfű* — *Taraxacum officinale* sárga, íszkes virágain lelnek föl majdnem kizárólagosan. Erek, folyók, vizlápok, mocsarak és patakok mentén ugyancsak február végén, vagy márczius elején az *égerfák* — *Alnus incana* és *glutinosa* barkái, vagy tobozai is bőven szolgálnak himporral. Sík vidékeken ezeket a növényeket járják koratavasszal sűrűn a méhek; miértis ebből a szempontból különös figyelemre méltók. Tavasz himporszolgáltatás tekintetéből mégis *legfontosabb a mogyorófa*, miértis ennek a hasznos cserjének a méhes közelében való megtelepítését egy méhész se mulasztja el már azért se, mert nemesebb fajtái a méhlegelő javításán kívül értékes gyümölcsöt is teremnek. Kertemben 12 drb különálló mogyorófa van, melyeknek tavaszi nyílását valóságos ostromként lepik el méheim; öröm látni, amint egy-egy méhecske 8—10 virágon körülhemperegve, elkészítette kosárkáiban a két gömböcskét, s vigan iramodik azokkal hazafelé

Normális tavasz kezdetén márczius 5—15-e közt nyit a *somfa* — *Cornus mas* is, mely virágporon kívül már bő mézzel is kedveskedik méheinknek. Ez is megbecsülhetetlen méhlegelő tehát, mit az is bizonyít, hogy erdős vidékeken, hol sűrűn díszlik, kedvező nyitási időben márczius végén gyakran forog már a mézpörgető. Virítása 2—3 hétig tart. Hasznosan cselekszik minden méhész, ha néhány fa alakjában méhese körül meghonosítja.

A virágport nagymennyiségben termő *fűz* és *nyárfafélék* már csak márczius vége felé, sőt leggyakrabban április folyamán kezdenek nyitni, mikor tehát egyéb, sűrűbben jelentkező gaz- és fanemű növények virágaiban is már nagyobb választékot találnak a méhek.

A tavaszi méhlegelőt tetemesen javíthatjuk a *varádcselevelű kő-lencse* — *Phacelia tanacetifolia* — alias *Asperula azurea* nevű gaznemű növény termelésével és művelésével is. E növény magvai szeptemberben elvetve, annyira megerősödnek, hogy szárai a gyöngébb telet át-küzdik, s így, mint hidegálló, tavasszal, a természet nyíltával, rendszerint márczius végén, de legkésőbb április elején, gyorsan növekedvén, nyitni kezdenek, s fészkenülő, gazdagon virító és 4—5 hétig kitartó társcsás virágzásukkal kitűnő méhlegelőül szolgálnak a méheknek. Koratavasszal (február—márczius) elvetve, május végén, június elején kezd nyitni, s az e virágzás folytan érlelt magvai, leszedés után, tehát körülbelül július második felében újból elvetve, szeptember—októberre kitűnő őszi méhlegelőt adnak, magot azonban már nem érlelnek. Elhullatott magvai által is föntartja magát, s csak kemény télen fugy ki. Az elmondottakból látható, hogy a *Phacelia* az év bármely szakában vethető, s így tavaszi, nyári és őszi méhlegelőt egyaránt létesíthetünk vele. Rendkívül gazdagon mézrel, s ezért a méhek sűrű tömegekben látogatják. A méhészetre nézve valóságos áldás.

A nyári — május-juliusközi — méhlegelőt hazánkban javítani nem szükséges, mert ebben az időszakban a természet gazdag asztalt terít méheink számára. Augusztusban is — ha hosszas szárazság be nem áll — akad még elég méhlegelő ott, hol a *tarlóvirág* (tisztessű) — *Stachis recta*, *magherések*, *napraforgó* nagyobb mennyiségben diszlenek. Ahol ezek nem fordulnak elő, ott a méhész iparkodják a természet rendjén megcsappant méhlegelőt mesterségesen pótolni, annál inkább, mert éppen augusztusban szorúl istápolásra a méh, hiszen a családalapítást megkezdett rajok, s a rajzásban lidércztáncmulatságot végig csinált anyatörzsek — ha augusztus legalább közepes méhlegelőt nem nyújthat — menthetetlenül elárvúlnak, s a betelelés körül nagy fejtörést okoznak a méhésznek.

Ezért az okszerű méhész idejekorán segítségére siet méheinek azzal, hogy oly növényeket telepít meg a méhjárás közelében, melyekkel a nyárvégi inséget méheitől elhárítja. Ilyen növények még:

A *semfü-semfa* (ördögczérna) — *Lycium barbarum* (köznyelven licziomnak is hívják). Ezt a kúszó cserjét régóta figyelemmel kísérem, s kertemben mintegy 25 méter hosszú élősvény alakjában megtelepítettem. Május közepén kezd szórványosan virítani, s júniustól szeptember végéig szakadatlanul gazdagon virágzik. Virágai dús tárházai a méznek, miértis állandóan sűrűn lepik a méhek. Az augusztus-szeptemberi méhlegelőt ezzel az igénytelen, kipusztíthatatlan, s éppen ezért a méhtenyésztés szolgálatában megbecsülhetetlen kúszó cserjével tetemesen javíthatjuk. Honi ismereteim szerint ez a cserjenövény az ország legtöbb vidékén el van terjedve. Vigyük tehát azt k. méhésztársak a méhes közelébe és

élősvény alakjában telepítsük meg. Szárazság nem gyötri, fagy iránt nem érzékeny; 5 hónapig tartó szakadatlan és bőséges virágzásával *megbecsülhetetlen kincse a méhészetnek!*

Gazdag méhlegelő a *sárkányfej* — *Dracocephalum moldavicum*. Egyenyári növény. Április közepétől július derekáig vetve, júliustól októberig bő mézforrás a méhek számára. A fiatal növénykéek 25—30 cm. sor- és tőtávolságban átültethetők, s ha időközben egy-két kapálással gondozzuk, szép, nagy, gömbalakú bokrokká fejlődnek, s száraiknak minden elágazásán alúlról fölfelé nyitnak a kékszinű ajakos és rendkívül illatos virágok. Dús méztartalmukért hemzsegnek rajtuk a méhek.

A *jégvirág* (kövérfű, hájfü) — *Sedum maximum* gumós, a georgináéhoz (györgyike) hasonló gyöktörzseiből és elhullatott magvaiból kelő palántái által is szaporítható 3—6 hosszúkás, meredt, húsos levelekkel borított szarát hajt, melyeknek csúcsán és hónaljain augusztus közepére kifejlő fészkes, fehéres-sárga virágai a méheknek szeptember közepéig kedvelt legelőjük. Ezért, mint őszi méhlegelő különös figyelmet érdemel. Ahol egyszer megtelepedett, ott majdnem kipusztíthatatlan.

A *gerepcsin* — *Aster amellus* (őszirózsa) élő növény. Kúszó gyöktörzsei által tavaszkor szaporítható, mivégből azokat tavasszal falak, vagy kerítések mellett, sorban, vagy csoportokban, 40—50 cm. távolságra eltelepítve, az első évben 1—3, azután fokozatosan egyre több-több, 1½—2 méter magasságig emelkedő faszarát hajtának, melyeknek csúcsán és elágazásain szept. 10—15. e táján kezdenek jelentkezni az égszínkéek fészkesvirágok, melyek mindegyre sűrűbben támadva, október közepéig, tehát 4—5 hétig terjedőleg, a már jobbra rideg őszi látóképet kellemesen szeliddé varázsolják és gazdag méztartalmuknál fogva bőven megvendégelik a méheket. 2—3 év után átültetendő.

Ezeken kívül számos olyan mézelő növény kínálkozik, melyek minden méhés kertjében méltán helyet foglalhatnak, s kisebb-nagyobb mértékben áldásai a méhnek. Így vannak meghonosítva nálam az:

illatos és közönséges rezeda — *Reseda odorata* és *grandiflora*, e kedves és késő őszig lankadatlanul virágzó növények, melyeket a méhek nagy szorgalommal látogatnak; a *kerti borágó* — *Borago officinalis*; az *orvosi méhfű* — *Melissa officinalis*, mely jó méhlegelőül szolgáló virágzatán kívül illatos száraival és leveleivel a rajzásnál tesz kitűnő szolgálatot; a *sikkantyú*, vagy *sutabúb* — *Scabiosa atropurpurea* különböző színárnyalatokban a késői fagyok beálltáig nagyon dúsan virágzó, s a méhek részéről szorgalmasan látogatott növények; az *alpesi nefelejcs* — *Myosotis alpestris* egész nyáron gazdagon nyíló illatos kék virágaiból nagy kedvvel gyűjti

a mézet a méh; a *papucsvirág* — *Cypripedium calceolus* szintén kedves kerti növény, mely juliustól a fagyok beálltáig szüntelenül virít, s a méh különösen augusztustól októberig szakadatlanul látogatja. Ezek mind egynyáriak, s tavaszkor elvetett magvaik, s részben az ezekből származó palánták kiültetése által szaporíthatók.

Az évelők közül figyelemreméltók: a *kerti izsóp* — *Hyssopus officinalis*, mely apró magvairól szaporítva, terjedelmes évelő bokorra fejlődik; rendkívül illatos virágain kedvvel gyűjt a méh; a *kerti és mezei zsálya* — *Salvia officinalis* és *pratensis*; a *közönséges és piros kigyószisz* — *Echium vulgare* és *rubrum*. Ez utóbbiak nem teljesen évelők, amennyiben gyökérzetük csak két évig tart ki. Különben mint mézelő növények, elsőrendűek. A *selyemkóró*, vagy *pamutcrepin* — *Asclepias incarnata* és *syriaca*, mindkettő augusztusban nyíló, bogernyős lilaszínű virágzatában dús nektártartalmat rejt, miértis hemzsegnék rajtuk a méhek Április — májusban, június közepéig jó méhlegelőül szolgál a *kerti szamócza* — *Fragaria vesca* és *málna* — *Rubus idaeus*. Ne feledje el tehát ezek meghonosítását se a méhészt, már csak azért is, mert becses gyümölcsük is általában kedvelt csemege.

Mézelést nagyban elősegítő növények még: a *dinnyefélék*, a *maghagyma*, *magrépa*, a *paszulyfélék*.

Kertemben helyet foglal évenként egy-egy tábla *őszi káposzta-repcze*, *baltaczim* és *Phacelia*, s mondhatom: ezeknél jobb mézelő növényeket a gazneműek között gondolni sem lehet. A repcze áprilisban, a baltaczim május-júniusban, a *Phacelia* pedig tavaszkor vetve, június-júliusban virít.

Élénken hemzsegnék a méhek a *mákféléken* is. Ezek részben egynyáriak, részint évelők; a méhészetre egyaránt fölötte hasznosak. Nálam nagyobb mértékben a zárttokú kék mák szerepel, melynek magva a háztartásban is használatos.

Ezek volnának nagyjából azok a növények, melyeket méhtelepem közelében — mint kiválóan jó méhlegelőket — évek során át meghonosítottam, s illetőleg a meghonosítottak közül mint legmegfelelőbbeket kipróbáltam, s így azok termelését k. méhésztársaimnak melegen ajánlom.

Ezek legtöbbször a magvaiból és gyökereiből évenként bizonyos fölösleggel is rendelkezem, miből 1 korona előleges beküldése ellenében (a csomagolási és postai költség levonása után fennmaradó összeget az Erdélyrészi Méhészegyesület javára ajánlottam föl) a hozzám forduló méhésztársak kívánságára — *míg a készlet tart* — készséggel küldök.

Mézelő növényeim egyrésze kizárólag őszi méhlegelőt szolgáltat, s mint ilyen hiánypótlók, kétszeresen becsesek. A többiekkel együtt azért érdemelnek kiváló figyelmet, mert egyaránt hosszú ideig tartó virágzást és gazdag mézelést biztosítanak.

Hosszúra nyúlt közleményemet azzal az óhajtással zárom :
vajha a látóhatáron már föltűnt méhészeti év a méhcsaládok áttelelésének sikerével, gazdag viránynyal és bő mézeléssel kedveskednek! Hogy ez bekövetkezzék: jórészt a mi buzgalmunktól is függ! Munkára tehát!

Magyarigen.

Ajtay G. Bálint.

Ajtay úr fölötte tanúlságos közleményeért, s a méhlegelő javítására mindnyájunknak készséggel följánlott szives közremunkálásaért hálás köszönettel adózunk. Közlönyünk tavalyi decemberi számában figyelmeztettük szives olvasóinkat, hogy: »akik dúsán mézelő növények meghonosításával méheiknek olyankorra is jó hordást akarnak biztosítani, amikor vidékükön rendszerint még, vagy már nincs miből gyűjteniük a méheknek: forduljanak Ajtay Bálint, földbirtokos úrhoz Magyarigenbe (Alsó-Fehérvármegye), ki, mint szaktudós, évek óta nagy gonddal es hozzáértéssel foglalkozik a legkiválóbb mézelő növények művelésével, kipróbálásával és szaporításával, és ki jótékony célra följánlott néhány fillérért februártól kezdődőleg készséggel küldi meg a legjobb mézelő növények magvait, vagy gyökereit.« — Közléséből látjuk, hogy nemcsak »magvat, vagy gyökereit«, hanem egész kollekcziót küld 1 korona előleges befizetéseért, s a költségen kívül fennmaradó összeget az Erdélyrészi Méhészegyesület céljaira ajánlotta föl. Nem-e valóságos jótétemény ez méhésztársainkra nézve, kik különösen a tavaszi és őszi mézhordás silányságáról, sőt hiányáról panaszkodnak. Ne sopánkodjunk, ne tehetetlenkedjünk, hanem itt a jó alkalom: sietve forduljon kiki Ajtay úrhoz, nehogy a dúsán mézelő növények magvaiban és gyökereiben való részesedéstől elkéssék. Az ő méhtörzseinek fényes eredményű gazdag mézélése is figyelmeztető példa erre.

Teleki.

A kukoricza-zászló virágporának etetési módja.

A kukoricza-zászló virágporának szedéséről a múlt évi szeptemberi számban írtam; ez alkalommal az etetés módját közlöm a következőkben:

Deszkából készítünk 40—50 cm., esetleg -- ha nagyobb a réhállományunk -- akár 1 méter hosszú, 8—10 cm. széles és --8 cm. mély vályút, melybe egy beleillő deszkát sűrűn átfúrunk, egy a lyukakon át a virágporhoz férközhessenek a méhek. A idődeszka közepén -- a könnyebb behelyezés és kivevés végett

— fából fogót alkalmazunk; a deszka két végén és közepén pedig 25—30 mm. magasságra kiálló 2—2, összesen 6 kis szöveget verünk át, melyeken a fődő nyugszik, s így nem szorítja maga alá a port.

Az így elkészített vályúba öntjük és egyenletesen elosztjuk a port, a fődődeszkát beillesztjük és a vályút a méhes elé helyezzük. A deszka lyukain át a fődél alá bújnak a méhek, s a porban mintegy megfürödve, szépen megrakodnak. Azért kell a port lefödni, mert sürgölődésükkkel és szárnyacsapkodásukkal hamar szétszórják azt, mivel föl-fölreppenve szokták lábaikra szedni a port.

A vályú búza-, s kukoriczaliszt- és paprikaetetésre, sőt itásra is jól használható.

Kőrösladány.

Lengyel Károly,
ev. ref. tanító.

A mi dolgaink.

Egyesületünk igazgató-választmánya márczius 4.-én, szombaton, este 6 órakor, a szokott helyiségben (kereskedelmi és iparkamarai titkári iroda — Deák Ferencz útca) rendes havi ülést tart, melyre az illetékes tagokat tisztelettel hívja meg az elnökség. Óhajtandó, hogy az igazgató-választmány teljes számban résztvegyen az ülésen, — egypár, a szokottnál nevezetesebb tárgy kerülvén szönyegre.

Irodalom.

„Kühne Útmutatója a méhészetben“, mely a méhek kezeléséről, a velük való bánásmódról, az átlakoltatásról, az anyanevelésről, a kaptárak és esaközök használatáról és alkalmazásáról, sat. sat ad gondos körültekintéssel és sok tudással megírt gyakorlati útbaigazítást, s mely a kezdő és gyakorlott méhéznek egyaránt hű tanácsadója, megjelent és ingyen kapható a szerzőnél.

Aki a gondos figyelemmel szerkesztett Útmutatót, mely egyszersmind az elsőrendű és legjobb hírű kereskedelmi méhtelep, gazdagon illusztrált idei árjegyzéke, megszerezni kívánja, forduljon Kühne Ferencz úrhoz Buda pestre (I. ker., Attila-útca 99. sz.): a fölötte hasznos tájékoztatót ingyen és bérmentesen megkapja

---

Tartalom: Pályázati hirdetés. — Márcziusi emlékeztető. *Főssa Sándor.* — Milyen legyen a kaptár? *Bocconádi Szabó Imre.* — A méhek tavaszi itatása. *Hartviger Ágoston.* — Mézelő rővények. *Ajtay G. Bálint.* — A kukoriczázászló virágporának etetési módja. *Lengyel Károly.* — A midolgaink. — Irodalom.

Apró hirdetések.

E rovatban az Erdélyrészi Méhészegyesület tagjai 2 sorig ingyen hirdethetnek; ezen fölül minden félhasábos petit sor 8 fill. Akik nem tagjai a méhészegyesületnek, soronként 16 fillért fizetnek.

Mézpörgető, méztartó bádog-edény

jutányos áron kapható Zeiler Géza bádogosnál Kolozsvár (Mátyás- király- útca 4.) Ugyanő elvállal **mindenne- mü bádogos munkát. Javításokat** jutányos áron, pontosan teljesít. Ár- jegyzéket kívánatra bérmentve küld.

(3—12.)

Voith Gergely, Szamosújvártt

elad **4 éves mézocnagot**; litere 3 kor., nagyobb megrendelésnél árengedmény.

(3—3.)

A Boczonádi-féle óriáskaptárak

íránt olyan nagy az érdeklődés, hogy azoknak nagyobb mennyiségben való előállítását határoztam el. Már eddig is számos megrendelés érkezett.

Egy pontosan készített kettős- (iker-) kaptár dupla homlok- és oldalfalakkal, dupla fenékkal és dupla tetővel, bélelt ablakkal és bélelt ajtóval, s teljesen felszerelve, nálam 24 koronáért megrendelhető.

Aki ezt az árt sokallaná, annak szívesen szolgálok két vállalkozó címével, kiknek egyike megcsináltatja a kettőskaptárt 16—17 koronáért; a másik még tovább megy: megcsináltatja az egyes kaptárt 6 koronáért.

1.—10. **Boczonádi Szabó Imre,** méhészt Ujpesten.

LEBOVITS és JANOVITZ cég

legolcsóbb forrás divatos kivitelű **kész férfi- és gyermekruha** vásárlásra, valamint saját szabászati termőkben eszkozlendő **mértékutáni megrendelésekre.** (1—6.)

Kolozsvárt, Wesselényi Miklós-útca 26. sz.

CSINTALAN GYULA orgoña-, zongora- és harmonium-készítő

KOLOZSVÁRT. Lakása: Egyetem-ú. 6. sz. Üzlethelyiség: Deák-Ferenc-ú. 2. sz., hátul az udvaron.

Elvállalok orgoña készitést, minden nagyságban, minden kivitelben és stylben, továbbá javítását, átalakitását, kibővitését és hangolását jótállás mellett.

Elvállalok bármilyen nagy zongora-javítást, hosszú zongorák rövidde átalakitását, bőrozését és hangolását.

Készitek oltárokat, szószéket és szószék fölébe való koronát, nemkülönbön egész templomi berendezéseket is.

Elvállalok iskolai és szobai harmoniumok javítását és hangolását, úgy helyben, mint vidéken. Vidéki meghívásra pontosan megjelenek. Kérdezősködésekre azonnal válaszolok.

Miért továbbra is becses figyelmébe ajánlom magamat. A t. közönség és egyházak pártfogását kérve, maradtam tisztelettel:

3—12.

CSINTALAN GYULA.

— 1903. évi árjegyzéket kívánatra ingyen küld —

2-6

BÁRÓ ROTH SCHÜTZ

az osztr.-magy. birodalomban legrégebb

kereskedelmi méhtelege

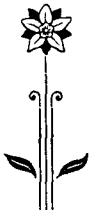
WEIXELBURGBAN (Krajna).

Szállít keretes kaptárokat és parasztkasokat, valamint méhcsaládokat, továbbá zománczozott mézpörgető gépeket és mindenféle eszközt a legolcsóbb árakon.

BÁNYAI SÁMUEL ÉS FIA

NŐI-FELÖLTŐ ÉS SZÜCS-ÁRU RAKTÁRA

KOLOZSVÁR, MÁTYÁSKIRÁLY-TÉR 8. SZ., TAKARÉK- ÉS HITELBANK-ÉPÜLET.

Legjutányosabb
.. á r a k ..

MINDEN IDÉNY UJDONSÁGA
LEGKORÁBBAN ÉS A LEG-
NAGYOBB VÁLASZTÉKBAN
KAPHATÓ RAKTÁRUNKON

VIDÉKI MEGRENDELÉSEKET
PONTOSAN TELJESITÜNK.

4-6

Legjutányosabb
.. á r a k ..

